

ODOZDO NAGORE

Evropski pokret u Srbiji je još od ranih devedesetih godina, nakon svog osnivanja, saradnju sa lokalnim zajednicama stavio u svoje prioritete aktivnosti - što je bila retkost ne samo među NVO-ima, nego i u programima i akcijama političkih stranaka.

Saradnja sa lokalnim samoupravama se naročito intenzivira posle lokalnih izbora krajem 1996. godine. Među prve akcije se ubraja Zrenjaninska inicijativa, iz 1997, u saradnji sa UNDP i fondacijom Konrad Adenauer, koja je pokrenula pitanje podrške razvoju malih i srednjih preduzeća na lokalnom nivou. Sledila je kampanja podrške preduzetništvu na lokalnom nivou, sa serijom radionica po gradovima Srbije, u saradnji sa Centrom za međunarodni privatni biznis iz Vašingtona, 1998/99. Zatim, seminar na visokom nivou o podršci preduzetništvu, zajedno sa Institutom Adam Smit iz Londona 1999. Konferencije, seminari i radionice organizovani u okviru ovih projekata, obuhvatili su značajan broj gradova i opština u Srbiji.

Aktivnost Evropskog pokreta na unapređivanju rada lokalne samouprave karakterisala je stalno i prekogranična dimenzija. Većina organizovanih tribina, seminara i konferencija uključivala je i učesnike iz susednih zemalja. Posebno je bila intenzivna saradnja sa Segedinom, Temišvarom, Budimpeštom, Tuzlom i dr.

U periodu 1999 – 2001 EpuS se usmerava pre svega na promociju standarda transparentnog rada javne administracije i pomaže da demokratski opredeljena rukovodstva opština isprednjače u pogledu implementacije reformi neophodnih da bi se suzbila korupcija koja je bila temelj Miloševićevog režima.

U periodu od 2001. do 2004. EpuS se fokusira na temu unapređenja stanja u domenu javnih finansija lokalnih samouprava kao kritičnom sektoru rada opština, posebno u okviru projekta "Jačanje transparentnosti budžetiranja i javnih nabavki u opštinama Srbije. EpuS se javno zalaže za donošenje Zakona o javnim nabavkama i u tome usko saraduje sa Vladom i UNDP-ijem. Kao rezultat rada na ovom projektu nastaje kao jedan od vidova grananja EPUS-a samostalna NVO „Transparentnost Srbija“.

Lansiramo zatim i akciju „Građani biraju najboljeg opštinskog službenika“ koja se posle 13 gradova u Srbiji sada implementira i u Tirani, Podgorici i Skoplju.

U okviru Igmanske inicijative podstičemo prekograničnu saradnju opština kroz tzv. trouglove saradnje. Već preko 60 gradova iz svih zemalja jugoistočne Evrope je pristupilo Sporazumu o međuetničkoj toleranciji i oni će 6. jula u Sarajevu osnovati Asocijaciju međuetničkih gradova JIE, sa inicijativom da se u Srbiji osnuje regionalni centar Pakta stabilnosti za prekograničnu međuopštinsku saradnju.

U okviru projekta „Evropski programi za opštine u Srbiji“, o kome danas razgovaramo, organizovaće se seminari za predstavnike lokalnih zajednica radi

unapređenja stručnosti i tehničkih kapaciteta lokalnih vlasti i civilnog društva u komunikaciji sa evropskim partnerima i osposobljavanja za prijavljivanje za evropske programe i fondove koji su od značaja za lokalne zajednice.

Izgradnja snažnih institucija je jedna od bitnih promena u procesu približavanja EU, koja je spremna da taj proces na različite načine podrži.

Taj proces pretpostavlja ne samo tehnokratsku efikasnost, već, pre svega, prevazilaženje jaza između institucija vlasti i građana.

Drugim rečima, institucija treba ne samo da bude dobro organizovana, već da bude sposobna da generiše podršku građana odnosno javnosti, odnosno da uživa njihovo poverenje – da nije podložna korupciji, da bude lojalna pre svega svom zadatku i dobru građana a ne političkoj stranci ili uticajnim pojedincima – dakle da traje duže od mandata onoga koji joj je na čelu i da ne zavisi od trenutnog rasporeda političkih snaga.

Nažalost, u nas opšte poverenje građana u institucije nije veliko – o tom najbolje svedoči vrlo niska izlaznost na izborima – parlamentarnim, predsedničkim i lokalnim – što jako ugrožava legitimitet institucija u očima građana.

U svemu ovome centralno mesto ima lokalna samouprava – ona je najbliža građanima i njihovim problemima, ona je prva i najvažnija veza između građanina i države, ona je prvi i najvažniji test „evropeizacije“ odnosno modernizacije države i društva.

Zato su procesi demokratizacije i jačanja administrativnog kapaciteta države, pre svega na njenom temeljnom nivou – u opštini – tako isprepletani i međusobno uslovljeni. Nema prave demokratije bez snažnih, sposobnih i otovorenih institucija, počev od lokalnih. Za građanina je od presudne važnosti kako funkcionišu opštinska administracija, komunalne službe i druga javna preduzeća u opštini. Tu je i njegova mogućnost efikasnog povratnog uticaja na državu najveća i on će umeti da njihovo delovanje nagradi ili kazni na narednim izborima. Zbog toga se i javljaju diskrepance između izbornih uspeha pojedinih stranaka na nacionalnom i lokalnom nivou, jer ocena rada lokalnih institucija ima za građane konkretniju dimenziju i često veći značaj od programa i imidža političkih stranaka. To i same stranke sve više shvataju. U tom smislu, opštinske institucije će biti sve više depolitizovane i usmerene prvenstveno na feedback od građana. Tu je i najveća šansa da se ostvari direktna veza između države i civilnog društva.

Taj pristup odozdo nagore u izgradnji demokratske i efikasne države je životvorniji i o tome će morati da vode sve više računa i vrhovi države i politike i sama Evropska unija i druge institucije koje nastoje da ubrzaju taj proces.

Živorad Kovačević